

VSTUP SLOVENSKEJ REPUBLIKY DO EURÓPSKEJ ÚNIE

POZNÁMKY

Mgr. Marek **ORAVEC**

ÚVOD

Cesta Slovenskej republiky do Európskej únie (ďalej len „EÚ“ alebo „Únia“) bola obdobná ako cesta do Severoatlantickej aliancie. Podobne ako pri vstupe do NATO, muselo Slovensko pri svojich snahách o členstvo v EÚ podstúpiť mnohé právne kroky, spoločenské a ekonomické zmeny. Tieto zmeny boli potrebné vzhľadom na to, že v poslednom desaťročí 20. storočia demokracia na Slovensku po dlhom období totalitárneho režimu iba začínala. 1. mája 2019 si pripomíname 15. výročie vstupu do Európskej únie. Môžeme jednoznačne zhodnotiť, že svojim vstupom do EÚ sa Slovensko zaradilo medzi najvyspelejšie demokracie sveta.

Obrázok 1: Vlajka Európskej únie

(Zdroj: www.wikimedia.org)

1 VZNIK A VÝVOJ EURÓPSKEJ ÚNIE

Snaha Slovenska o členstvo v Únii pramenila z toho, že Slovensko sa chcelo stať súčasťou federácie štátov, ktoré boli zárukou ekonomickej prosperity, demokratickej spoločnosti a ochrany ľudských práv. Po Nežnej revolúcii v roku 1989 sa Česká a Slovenská Federatívna Republika plne prihlásila k západným hodnotám demokracie a ľudských práv. Táto orientácia pokračovala aj po rozpade Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ktorá existovala do 31. decembra 1992. Od roku 1993 už samostatná Slovenská republika naďalej deklarovala snahy začleniť sa do spoločenstva demokratických štátov. Európska únia však nevyzerala vždy tak ako v deväťdesiatych rokoch 20. storočia. Tiež musela prejsť dlhým vývojom, aby sa nakoniec etablovala ako únia európskych krajín, ktorých hodnotami sú predovšetkým ochrana demokracie a ľudských práv.

Podobne ako pri NATO, aj začiatky Európskej únie siahajú do obdobia po druhej svetovej vojne. Európski politici hľadali spôsob, ktorým by mohli zamedziť ďalšiemu vojnovému konfliktu. Panoval názor, že mier v Európe nenastane, pokiaľ budú

POZNÁMKY

európske štáty založené na základe národnej suverenity. Cieľom európskej politiky bolo zabezpečiť mier, prekonať nacionalistické štátne štruktúry a vytvoriť spoločný trh za účelom zvyšovania všeobecného blahobytu. Splnenie týchto úloh sa malo realizovať pomocou regulácie ekonomiky, najmä uhoľného a oceliarskeho priemyslu na nadnárodnej úrovni. Výsledkom týchto snáh bol v roku 1951 vznik Európskeho spoločenstva pre uhlie a oceľ (ďalej len „ESUO“, angl. European Coal and Steel Community – ECSC). Ide vôbec o prvý prípad, kedy sa súkromný štátny priemyselný sektor dostal do kompetencie medzinárodnej organizácie. Zakladajúcimi členmi sa stali Francúzsko, Belgicko, Holandsko, Luxembursko, Nemecko a Taliansko, pričom všetky štáty mali rovnaké kompetencie, hoci v tomto spoločenstve boli zastúpení víťazi aj porazení z druhej svetovej vojny. Parížska zmluva, ktorou ESUO vzniklo mala stanovenú dobu platnosti na 50 rokov a po jej skončení už nebola obnovená. Od 1. januára 2002 teda Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ formálne zaniklo. Poskytlo však základ pre vytváranie ďalších politicko-ekonomických zoskupení.

Z obavy o stratu suverenity pri rozhodovaní o vnútorných hospodárskych záležitostiach, ako aj v dôsledku vplyvu ESUO, založili Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, Rakúsko, Dánsko, Nórsko, Portugalsko, Švajčiarsko a Švédsko v roku 1960 Európske združenie voľného obchodu (angl. European Free Trade Association – EFTA). Členské krajiny tohto združenia boli spojené voľným trhom, ale bez spoločných inštitúcií.

Štáty združené v Európskom spoločenstve pre uhlie a oceľ naproti tomu ďalej posilňovali svoje spojenie a v roku 1957 vytvorili Európske hospodárske spoločenstvo (ďalej len „EHS“, angl. European Economic Community – EEC) a Európske spoločenstvo pre atómovú energiu (Euratom). Cieľom týchto spoločenstiev bolo vytvorenie spoločného trhu a spolupráca pri mierovom využívaní jadrovej energie. V roku 1967 boli všetky tri spoločenstvá (ESUO, EHS, Euratom) združené a začali sa súhrne označovať ako Európske spoločenstvá (ďalej len „ES“, angl. European Communities – EC). V roku 1968 bola vytvorená colná únia, ktorá odstraňovala vnútorné clo medzi členskými krajinami a zaviedla rovnakú colnú tarifu pre štáty, ktoré neboli členmi ES. Tieto opatrenia vyústili až do podpísania Schengenskej dohody v roku 1985, ktorá presne stanovuje aj podmienky ochrany vonkajších hraníc ES.

V roku 1973 došlo ku prvému rozširovaniu Európskych spoločenstiev. Novými členmi sa stali Spojené kráľovstvo, Dánsko, Írsko a Grónsko, ktoré však po vyhlásení svojej nezávislosti od Dánska vystúpilo v roku 1985. Rok 1975 sa zapísal do histórie ES prvými voľbami do Parlamentného zhromaždenia (dnešný Európsky parlament). Po menovej kríze v 70. rokoch a prechode na voľné menové kurzy bol v roku 1979 zavedený Európsky menový systém (ďalej len „EMS“), ktorý mal zamedziť inflácii a udržiavať stabilný menový kurz členských štátov. V roku 1981 sa ku Európskym spoločenstvám pripojilo Grécko, v roku 1986 aj Španielsko a Portugalsko. V snahe o dokončenie vytvorenia jednotného vnútorného trhu bol v Haagu v roku 1987 podpísaný Jednotný európsky akt, ktorý riešil otázky obmedzenia colných kontrol vo vnútorných hraniciach ES, daňovej harmonizácie, zavedenia pravidla väčšinového rozhodovania alebo zvýšenia právomocí Európskeho parlamentu.

Európska únia sama osebe však ešte stále neexistovala. To sa začalo meniť až koncom 20. storočia, kedy boli podpísané dve dôležité zmluvy – Maastrichtská a Amsterdamská. Maastrichtská zmluva z roku 1992 oficiálne združila všetky dovtedajšie spoločenstvá pod jednotnú Európsku úniu, ktorá mala zastrešovať všetky už existujúce integračné aktivity. Stanovila tiež tri piliere svojej existencie:

- európske spoločenstvá (teda všetko, čo bolo dohodnuté pred Maastrichtskou zmluvou),
- spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku,
- justíciu a vnútornú bezpečnosť.

Okrem iného malo byť jej hlavným cieľom vytvorenie spoločnej hospodárskej a menovej únie. Amsterdamská zmluva z roku 1997 zase definovala základné práva občanov EÚ a spoločnú zahraničnú politiku. Amsterdamskou zmluvou bola do právneho systému EÚ integrovaná Schengenská dohoda.

Integrácia ďalších európskych krajín prebiehala aj naďalej. V roku 1995 sa pripojili vyspelé krajiny Európskeho združenia voľného obchodu, a to Rakúsko, Fínsko a Švédsko. Významným krokom, ktorým sa naplnili ustanovenia Maastrichtskej zmluvy, bolo rozhodnutie 11 krajín Únie zaviesť spoločnú európsku menu – euro. Táto mena vošla do obehu v roku 2002.

Obrázok 2: Členské krajiny Európskej únie

(Zdroj: www.consilium.europa.eu)

2 VSTUP SLOVENSKEJ REPUBLIKY DO EURÓPSKEJ ÚNIE

Vlna revolúcií, ktoré mali v strednej Európe za následok pád komunistických režimov, vytvorila de facto nové krajiny, ktoré mali záujem integrovať sa do demokratickej Európy. Európska únia v dôsledku vlny nových žiadostí o vstup potenciálnych členských krajín začala s prípravou ich integračného procesu.

POZNÁMKY

Na summite krajín EÚ v Kodani boli vypracované politické a ekonomické kritériá, na základe ktorých môžu byť nové krajiny prijaté do Únie. Hlavné požiadavky boli dve:

- krajina musí byť európskym štátom,
- krajina musí akceptovať zásady, na ktorých je Únia založená.

Kodanské kritériá stanovili, že kandidátska krajina musí spĺňať politické požiadavky, teda má mať inštitúcie, ktoré zabezpečujú demokraciu, princípy právneho štátu a ochrany ľudských práv. Podmienkou bola aj ekonomická sebestačnosť a fungujúca trhová ekonomika. Požadovali tiež schopnosť prevziať záväzky vyplývajúce z členstva v EÚ, teda ciele politickej, economickej a menovej únie.

Slovenská republika začala rokovania s Európskou úniou podpísaním Asociačnej dohody v Luxemburgu dňa 4. októbra 1993. Išlo o kľúčový dokument, ktorý mal za úlohu zbližovať legislatívu SR a EÚ. Týmto aktom sa začal prístupový proces a jeho prvá fáza. Hlavnou úlohou tejto fázy bolo skúmanie a porovnávanie práva kandidátskej krajiny a Únie. Slovensko podalo 27. júna 1995 oficiálnu žiadosť o vstup do EÚ počas zasadnutia Európskej rady v Cannes. Európska komisia začala s posudzovaním pripravenosti SR, no jej posudok nebol pre Slovensko priaznivý. Európska komisia poukázala na nedostatky v oblasti demokracie, nestabilnosti ústavných inštitúcií a neuspokojivého plnenia politických kritérií pre vstup. Z týchto dôvodov bola SR zaradená do druhej skupiny krajín, spolu s Litvou, Lotyšskom, Maltou, Rumunskom a Bulharskom, pre ktoré bola vytvorená dodatočná stratégia na splnenie Kodanských kritérií.

Rokovania o vstupe, nazývané aj negociačný proces, sa so Slovenskom začali v roku 2000. Spočívali v preberaní jednotlivých kapitol európskeho práva. Platila zásada, že pokiaľ nie sú uzavreté všetky kapitoly európskeho práva, nie je prijaté vôbec. Slovenská republika požadovala iba predĺženie prechodného obdobia pri niektorých kapitolách týkajúcich sa predovšetkým ekonomického práva. Negociačný proces so Slovenskom bol ukončený na summite v Kodani v roku 2002, kedy Európska rada a Európsky parlament schválil i prijatie 10 nových krajín do EÚ. Išlo o Cyprus, Českú republiku, Estónsko, Litvu, Lotyšsko, Maďarsko, Maltu, Poľsko, Slovensko a Slovinsko. Po schválení nasledovala príprava prístupovej zmluvy, ktorú Slovenská republika podpísala 16. apríla 2003 v Aténach. Nasledovalo referendum o vstupe SR do EÚ, kde sa 92 % zúčastnených voličov vyjadrilo pozitívne. Po podpísaní prístupovej zmluvy a jej ratifikácii bola Slovenská republika oficiálne prijatá do Európskej únie 1. mája 2004.

3 SLOVENSÁ REPUBLIKA AKO ČLEN EURÓPSKEJ ÚNIE

Slovensko sa vstupom do EÚ zaviazalo k tomu, že bude akceptovať a plniť všetky záväzky, ktoré vyplývajú z členstva. Prispieva do spoločného rozpočtu, podriaďuje sa právu a politike Únie a prijíma nariadenia, ktoré zabezpečujú, aby na celom území EÚ platili rovnaké pravidlá pre všetkých. V roku 2009 pristúpilo Slovensko

prijatím jednotnej európskej meny eura do tzv. eurozóny. Ide o jeden z mnohých splnených záväzkov, ktoré sa rozhodlo splniť pri svojom vstupe. Plnenie záväzkov je podmienkou, aby mohla krajina využívať mnohé výhody, ktoré členstvo v Únii ponúka. Čerpanie eurofondov na podporu rozvoja krajiny, cestovanie bez hraničných kontrol vďaka Schengenskej dohode, možnosť práce v ktorejkoľvek z členských krajín alebo možnosť študovať v zahraničí sú len vrcholom privilégií, ktoré môžu občania SR využívať vďaka členstvu v EÚ. Plnenie povinností a využívanie práv, ktoré plynú z integrácie do Európskej únie je krokom ku budovaniu a posilňovaniu európskej identity.

Činnosť Európskej únie upravujú zmluvy, ktoré sú prijímané jej členskými štátmi. V roku 2007 bola Maastrichtská zmluva nahradená Lisabonskou zmluvou, ktorá upravuje základné otázky činnosti Únie. Medzi najvýznamnejšie patrí získanie právnej subjektivity EÚ. To znamená, že je spôsobilá vykonávať právne úkony, ale tiež, že je právne zodpovedná za všetky svoje medzinárodné záväzky. Lisabonská zmluva určuje takisto rozsah právomocí samotnej Únie a jej členských štátov. EÚ môže konať iba vtedy, ak sa daná situácia dá lepšie vyriešiť na nadnárodnej úrovni, ako na úrovni jednotlivých štátov. Tieto opatrenia majú za úlohu zjednodušiť a sprehľadniť činnosť a právomoci EÚ.

Za 15 rokov členstva v Európskej únii sa Slovenská republika dokázala stať jej plnohodnotným členom. V Európskom parlamente zastupuje našu krajinu 13 europoslancov, v Európskej komisii jeden eurokomisár. Svojich členov má Slovensko aj v Rade EÚ, vo Výbore regiónov a ďalších inštitúciách. Slovensko sa stalo rovnocenným partnerom a stáli pred ním rovnaké úlohy ako pred ostatnými krajinami Únie. Najzávažnejšie výzvy, s ktorými sa muselo Slovensko vyrovnávať boli integrácia do schengenského priestoru a prijatie spoločnej meny. Schengenský priestor v zásade znamená, že na vnútorných hraniciach členských štátov EÚ sa nebudú vykonávať systematické colné, pasové, či hraničné kontroly. Problematickou sa stáva tzv. vonkajšia hranica, teda hranica, kde členské krajiny EÚ susedia s nečlenskými krajinami. Slovensko je jednou z hraničných krajín Únie a to na hranici s Ukrajinou. Zabezpečenie tejto hranice sa riadi vlastnými pravidlami, ktoré Slovensko splnilo v roku 2007 a tým sa stalo súčasťou schengenského priestoru.

Prijatie spoločnej európskej meny sprevádzali viaceré ekonomické požiadavky, ktoré sa týkali deficitu verejných financií, štátneho dlhu, inflácie alebo stabilného konverzného kurzu. Tieto podmienky, ukotvené v Maastrichtskej zmluve, Slovensko dokázalo takisto úspešne splniť a od 1. januára 2009 je oficiálnym členom eurozóny.

Jednou z najdôležitejších úloh, pred ktorou Slovenská republika v posledných rokoch stála, bolo predsedníctvo v Rade EÚ. Krajiny sa na predsedníckom mieste striedajú každých šesť mesiacov. Slovensko prišlo na rad v druhej polovici roku 2016. Rada EÚ je základný legislatívny orgán Európskej únie, ktorý schvaľuje rozpočet, medzinárodné zmluvy a koordinuje všeobecnú hospodársku politiku členských krajín. Hlavnými bodmi slovenského predsedníctva bolo prehlbovanie hospodárskej a menovej únie, ochrana hraníc schengenského priestoru, hodnotenie progresu kandidátskych krajín (Bosna a Hercegovina, Turecko) a hlavne riešenie

POZNÁMKY

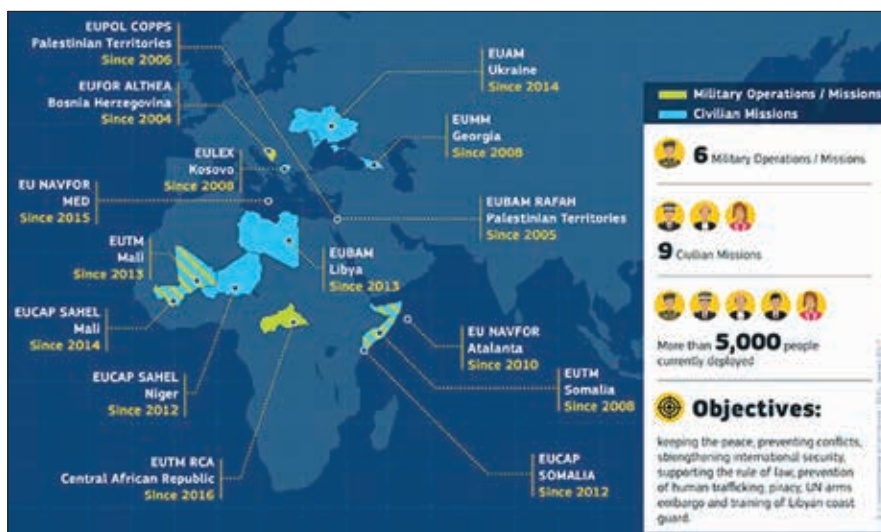
situácie v Európe po odchode Veľkej Británie z Únie. V rámci hraničnej bezpečnosti bola oficiálne vytvorená Európska pohraničná a pobrežná stráž. Dôležitým krokom bolo aj podpísanie obchodnej spolupráce medzi Kanadou a EÚ. Z hľadiska ochrany životného prostredia sa podarilo dosiahnuť, že Parížska dohoda, ktorá sa zaoberá celosvetovou reguláciou skleníkových plynov, vstúpila oficiálne do platnosti 4. novembra 2016. Po uplynutí šiestich mesiacov žezlo predsedníctva Rady EÚ od Slovenska prebrala Malta.

4 SLOVENSKO A OBRANNÁ POLITIKA EURÓPSKEJ ÚNIE

Bezpečnostná a obranná politika sú integrálnou súčasťou Európskej únie už od jej založenia, keďže primárnou úlohou EÚ bolo zabezpečiť mier v Európe. Únia po svojom vzniku v roku 1993 vytvorila Spoločnú bezpečnostnú a obrannú politiku (ďalej len „SBOP“, angl. The Common Security and Defence Policy – CSDP) ako jeden zo svojich hlavných pilierov. Podpísaním Lisabonskej zmluvy sa má aj táto jej súčasť transformovať a integrovať priamo do pevných štruktúr EÚ. Hlavnou náplňou tejto politiky je realizovať opatrenia a misie, predovšetkým na udržanie mieru. Má tiež posilniť postavenie Únie ako medzinárodného aktéra, ktorý je spôsobilý viesť krízový manažment. Väčšina štátov EÚ je aj súčasťou NATO, preto bolo nutné stanoviť vzťah medzi týmito dvomi organizáciami. Ide o dohodu Berlín plus z roku 2002, v ktorej bolo stanovené, že EÚ môže viesť operácie aj samostatne, a za určitých podmienok aj s využitím prostriedkov Severoatlantickej aliancie.

Spoločná bezpečnostná a obranná politika má dve časti, a to vojenskú a civilnú. Základom vojenskej časti sú dokumenty programu „Headline Goal 2010“, ktorým sa riadi aj NATO. Ide v nich o tri hlavné princípy – zachovanie mieru, nezávislosť suverénnych štátov a zabezpečenie spolupráce medzi Východom a Západom vo vede, obchode a kultúre. Okrem iného musí plniť aj úlohy pozostávajúce najmä z odzbrojovacích operácií, humanitárnych úloh, úloh na prevenciu konfliktov a vojenského poradenstva. Všetky vojenské záležitosti sú budované na základe dobrovoľných dočasných príspevkov členských krajín Únie do bojových skupín. Spoločná európska armáda nejestvuje. V civilnej časti prevládajú úlohy policajné, administratívne, monitorovacie, demobilizačné, či reintegračné. Európska únia plní úlohy Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky pomocou civilných, vojenských alebo kombinovaných operácií, pričom civilné sú financované z prostriedkov EÚ a vojenské financujú členské krajiny so spolufinancovaním EÚ.

Vzhľadom na to, že Slovenská republika je súčasťou Európskej únie, zúčastňuje sa tiež jednotlivých operácií v jej pôsobnosti. Najdôležitejšou misiou EÚ, v ktorej sa angažuje aj Slovensko je EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine. Slovensko do nej prispieva už od roku 2004 a to v rôznych podobách, či už ako strážne čaty, pozorovacie tímy alebo ako vedúca krajina v Regionálnom koordinačnom centre pre monitorovanie situácie. Okrem toho sa zúčastňuje aj monitorovacej misie v Gruzínsku (EUMM Gruzínsko) od 1. februára 2009. Od augusta 2017 sú slovenské ozbrojené sily súčasťou námornej operácie EUNAFOR MED Sophia. Tá má za úlohu kontrolu južného Stredomoria a dohliadať na embargo OSN na dovoz zbraní do Líbye.

Obrázok 3: Prebiehajúce misie a operácie Európskej únie

(Zdroj: eeas.europa.eu)

Rok 2017 bol rokom, kedy vznikla Stála štruktúrovaná spolupráca Európskej únie v oblasti obrany (ďalej len „PESCO“, angl. Permanent Structured Cooperation). Kvôli turbulentným udalostiam posledných rokov, akými boli občianske vojny v Líbyi a Sýrii, vzostup Islamského štátu, ruská anexia Krymu, kritická politika novozvoleného prezidenta USA voči NATO a medzinárodným dohodám a odchod Veľkej Británie z európskych štruktúr, bolo potrebné vytvoriť pevnejšiu obrannú štruktúru s väčšou angažovanosťou v medzinárodnom prostredí. Táto iniciatíva spája vojenské štruktúry NATO a Európskej únie, čím určuje aj rámec ďalšieho vývoja európskej obrany. V rámci PESCO sa tak angažuje aj slovenský rezort obrany, napríklad návratom slovenských vojakov do Iraku po desiatich rokoch alebo ich vyslaním do Lotyšska.

V prvom štvrtroku roku 2018 predsedalo Slovensko Fóru Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (ďalej len „OBSE“, angl. Organization for Security and Co-operation in Europe – OSCE). Cieľom tohto fóra je podporovať spoluprácu vo vojensko-politických otázkach stability Európy. Úlohou SR bolo dohliadať na to, aby boli plnené záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv ohľadom kontroly zbrojenia a opatrení budujúcich dôveru a bezpečnosť medzi európskymi štátmi. Predsedníctvo vo Fóre OBSE je prípravou na predsedníctvo Slovenskej republiky v samotnej Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, ktoré nás čaká v roku 2019. Týmito aktivitami v obranných a bezpečnostných iniciatívach dokazuje Slovenská republika, že nie je len pasívnym prijímateľom bezpečnosti, ale tiež sa aktívne podieľa na vytváraní a upevňovaní mieru vo svete.

5 ZÁVER

Vstup Slovenskej republiky do štruktúr Európskej únie nebol jednoduchý. Museli sme splniť mnoho požiadaviek na demokratizáciu krajiny a zlepšenie ekonomickej situácie a zaviazat' sa plniť záväzky voči EÚ aj do budúcnosti. Slovensko však integráciou do EÚ získalo oveľa viac ako obetovalo. Vďaka tomu, že je naša krajina

POZNÁMKY

súčasťou tejto organizácie sa nás reálne nedotkla ekonomická kríza z rokov 2008 až 2014. Voľný obchod, cestovanie, štúdium v zahraničí a iné ekonomické výhody len posilňujú hospodársku situáciu menších krajín Únie, medzi ktoré Slovensko patrí. To platí nielen v ekonomike, ale aj pri otázkach bezpečnosti a obrany, kultúry, zdravotníctva či školstva. Členstvo Slovenskej republiky v Európskej únii musíme jednoznačne chápať ako jeden z najpozitívnejších krokov, ktoré naša krajina od svojho vzniku podstúpila.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

EÚ urobila skok v obrannej spolupráci, Slovensko bolo pri tom. In: *Ročenka Ministerstva obrany Slovenskej republiky 2017*. Bratislava : Ministerstvo obrany SR, 2018, s. 38-39. ISBN 978-80-89261-75-8.

KUBIŠOVÁ, K.: *Slovenské predsedníctvo v Rade EÚ – využitá príležitosť malého členského štátu?* Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, 2017. 96 s.

LIČKOVÁ, V.: *Vojenské misie príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a Armády Českej republiky ich ciele, plánovanie, zabezpečenie a možné riziká*. Košice : Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, 2016. 86 s.

POPOVEC, P.: *Slovenská republika v Európskej únii*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2015. 50 s.

Potenciál PESCO. In: *Ročenka Ministerstva obrany Slovenskej republiky 2017*. Bratislava : Ministerstvo obrany SR, 2018, s. 38. ISBN 978-80-89261-75-8.

Slovensko predsedá Fóru OBSE pre bezpečnostnú spoluprácu [online]. MO SR, 2018 [cit. 2018-11-28]. Dostupné na internete: <https://www.mod.gov.sk/41164-sk/slovensko-predsesta-foru-obse-pre-bezpecnostnu-spolupracu/?day=2018-11-01&_od=2018-07-15&_do=2018-07-15>.

ŠUJANOVÁ, A.: 10. výročie vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie. In: *Vojenská osвета 2014. Spoločenskovedné semináre. 1. časť*. 1. vyd. Liptovský Mikuláš : Personálny úrad OS SR, Oddelenie kultúrnych a výchovných činností, 2014, s. 11-20. ISBN 978-80-89609-04-8.

Vstup SR do Európskej únie [online]. Sme, 2004 [cit. 2018-11-28]. Dostupné na internete: <<https://www.sme.sk/c/1478782/vstup-sr-do-europskej-unie.html>>.

TÉMY NA VEDENIE ZÁVEREČNEJ DISKUSIE

1. Charakterizujte výhody a nevýhody vstupu SR do EÚ.
2. Popíšte spôsoby obrany vonkajších hraníc schengenského priestoru zo strany EÚ.
3. Vyjadrite váš názor na to, ktoré štáty Európy by mali byť ďalšími kandidátmi na členstvo v EÚ a prečo.
4. Definujte výhody a nevýhody vstupu Slovenska do Eurozóny.
5. Prezentujte vlastný názor o pripravenosti SR na vstup do EÚ pred 1. májom 2004.

VSTUP SLOVENSKEJ REPUBLIKY DO SEVEROATLANTICKEJ ALIANCIE**POZNÁMKY**Mgr. Marek **ORAVEC****ÚVOD**

Vstup Slovenskej republiky do Severoatlantickej aliancie (ďalej len „NATO“ alebo „Aliancia“, angl. North Atlantic Treaty Organization) bol v dejinách slovenskej samostatnosti výrazným úspechom na poli zahraničnej politiky. Vďaka tomuto aktu sa mohlo Slovensko prihlásiť k západnej orientácii a opäť sa tak plnohodnotne prinavrátiť na politickú mapu Európy. Na jar, konkrétne 29. marca 2019, si pripomíname už 15 rokov od integrácie Slovenskej republiky do tejto medzinárodnej obrannej aliancie. Naskytuje sa preto vhodná príležitosť na bilancovanie a zhodnotenie pôsobenia Ozbrojených síl Slovenskej republiky v tejto organizácii.

Obrázok 1: Vlajka NATO

1 VZNIK, VÝVOJ A ŠTRUKTÚRA SEVEROATLANTICKEJ ALIANCIE

Pre pochopenie dôvodov, prečo mala Slovenská republika snahu stať sa súčasťou NATO je dôležité pozrieť sa bližšie na vznik a vývoj tejto Aliancie. Pohľad na historické súvislosti vzniku NATO je dôležitou súčasťou vnímania kontextu, do ktorého bola zasadená aj snaha Slovenska o začlenenie do štruktúr NATO a EÚ. I keď niektoré udalosti nezasiahli priamo do vývoja na Slovensku, ovplyvnili ich aspoň nepriamo, čo v konečnom dôsledku taktiež prispelo k záujmu Slovenska o vstup do tejto Aliancie.

1. 1 Vznik a vývoj Severoatlantickej aliancie

História NATO sa začala písať už po druhej svetovej vojne, kedy sa výrazne začala meniť situácia v Európe. Sovietsky zväz si upevňoval pozície v ním oslobodených krajinách, prevažne v strednej a východnej Európe. Svet sa začal rozdeľovať na dva nezmieriteľné tábory. Krajiny západnej Európy a USA cítili oprávnené obavy o bu-

POZNÁMKY

dúčnosť demokratických európskych štátov. Prvý politik, ktorý 5. marca 1946 verejne vystúpil proti nebezpečenstvu, ktoré predstavoval komunistický totalitný režim bol Winston Churchill. Navrhoval spojenectvo anglosaských národov vo forme britsko-amerického paktu. V konečnom dôsledku to viedlo k vytvoreniu tzv. Trumanovej doktríny v roku 1947. Tá sa zaviazala k pomoci Grécku a Turecku, no v skutočnosti išlo o myšlienku zadržovania komunizmu. Mnohí historici označujú prijatie tejto doktríny za začiatok Studenej vojny.

Na myšlienku kolektívnej obrany nadväzovali aj ďalší politici so svojimi vlastnými návrhmi na utvorenie spojeneckej aliancie. V marci 1948 takto vznikol *Bruselský pakt*, ktorý zahŕňal Veľkú Britániu, Francúzsko, Holandsko, Belgicko a Luxembursko. Boli však aj snahy vytvoriť silnejšiu politicko-vojenskú organizáciu, ktorá by zahŕňala aj Spojené štáty americké a Kanadu. Preto sa začali prípravy na vytvorenie Severoatlantickej aliancie, ktorá oficiálne vznikla 4. apríla 1949 podpísaním *Washingtonskej zmluvy*.

Základným stavebným a obranným pilierom pre garanciu transatlantickej bezpečnosti tejto zmluvy je článok 5 o kolektívnej obrane. Jeho podstatou je, že ozbrojený útok na ktoréhokoľvek člena Aliancie je zároveň útokom na Alianciu ako celok. Táto pôvodná zmluva spočiatku neriešila inštitucionálnu základňu organizácie. To prišlo až po tom, čo v roku 1949 Sovietsky zväz úspešne testoval jadrovú bombu, ale hlavne po vypuknutí Kórejskej vojny v roku 1950. Ako reakcia na tieto udalosti bolo v rámci NATO utvorené Vrchné velenie spojeneckých síl v Európe (angl. SHAPE – Supreme Headquarters Allied Powers Europe). Následne prišlo v 50. rokoch na rad rozširovanie členských štátov Aliancie. V prvej vlne sa pridali Grécko a Turecko, a následne v druhej Nemecká spolková republika (Západné Nemecko). Krajiny východného bloku na to zareagovali vytvorením vlastného vojenského paktu, Varšavskej zmluvy v roku 1955, ktorého súčasťou bola aj Československá republika. Vytvorenie Varšavskej zmluvy malo prispieť ku mocenskej rovnováhe v Európe.

Negatívna úloha Varšavskej zmluvy sa prejavila pri potlačení Maďarskej revolúcie v roku 1956, výstavbe Berlínskeho múru v roku 1961 a pri okupácii Československa v roku 1968. Tieto udalosti mali byť poslednými politickými a vojenskými napätiami pred uvoľňovaním pomerov v Európe. S cieľom uvoľňovania napätia, riešenia sporných otázok mierovou cestou a diplomaciou vznikla v roku 1973 *Konferencia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe* (ďalej len „KBSE“), ktorá prijala dokument tzv. *Helsinský záverečný akt*. V ňom sa 33 európskych štátov, Kanada a USA dohodli na prevencii ozbrojených konfliktov, ekonomickej a technickej spolupráci medzi Východom a Západom, na uznaní nezávislosti, slobody a dodržiavaní ľudských práv v rámci jednotlivých štátov. Išlo však iba o posledné pokusy v snahe predĺžiť obdobie uvoľňovania napätia. Toto sa ale skončilo inváziou sovietskych vojsk do Afganistanu v roku 1979 a rozmiestnením amerických rakiet v Európe.

Predposledné desaťročie 20. storočia sa nieslo v znamení demokratických revolúcií v strednej Európe a pádov komunistických režimov. V roku 1980 vznikli v Poľsku nezávislé odbory Solidarita, ktoré nakoniec prerástli až do celospoločenského hnutia a neskôr až do prvej nekomunistickej vlády od druhej svetovej vojny. Maďarsko

sa inšpirovalo týmto úspechom a na jar roku 1989 začali maďarskí občania s protestnými akciami proti sovietskym okupantom. Spoločensko-politické rozhovory sa viedli až do podpísania zmluvy, ktorá mala za cieľ zmenu ústavy a garanciu slobodných volieb. Situácia sa v lete 1989 menila aj v Nemeckej demokratickej republike (východné Nemecko). Mohli za ňu predovšetkým masu nemeckých utečencov, ktorí sa snažili dostať do Nemeckej spolkovej republiky. Vláda Nemeckej demokratickej republiky sa nedokázala vysporiadať s takým nátlakom a bola donútená otvoriť hranice. Viedlo to až k pádu Berlínskeho múru dňa 9. novembra 1989. Úspechy v týchto krajinách viedli k tomu, že aj v Československu sa v novembri začali masové protesty za zmenu spoločenských a politických pomerov. Nežná revolúcia, ako boli tieto protesty nazvané, viedli k rýchlym úspechom a už v decembri bola ustanovená nová, demokratická vláda.

Všetky spomínané spoločenské revolúcie boli umožnené vďaka novej politike Sovietskeho zväzu s cieľom urýchlenia ekonomického vývoja, v snahe oživiť a liberalizovať krajinu. To bol aj dôvod, prečo Sovietsky zväz nezakročil pri demokratických revolúciách v strednej Európe. Nespokojnosť s pomermi v Sovietskom zväze viedla jeho jednotlivé federatívne republiky ku vyhlasovaniu nezávislosti, čo vyústilo do jeho úplného rozpadu dňa 31. decembra 1991.

Po rozpade Sovietskeho zväzu a Varšavskej zmluvy by sa mohlo zdať, že NATO prišlo o svojho prirodzeného súpera, a tým stratilo aj opodstatnenie. Opodstatnenosť Severoatlantickej aliancie sa však naplno ukázala počas občianskej vojny v Juhoslávii v rokoch 1991 – 1995. Tá spolu s Kosovskou krízou prispeli k vytvoreniu iniciatívy *Partnerstvo za mier*, keďže členské krajiny NATO si uvedomovali, že náhla zmena spoločenskej a politickej situácie v bývalých socialistických krajinách neprospeje stabilite v regióne. Táto iniciatíva sa neskôr významne podieľala na prijatí Česka, Maďarska a Poľska do radov Aliancie po summite vo Washingtone v roku 1999.

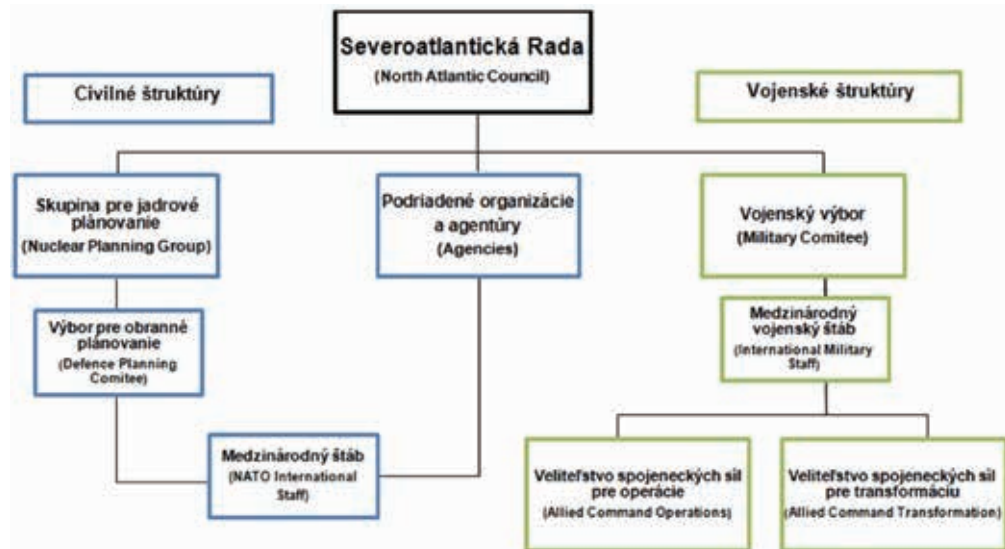
Najväčšiu krízu Aliancia zažila s príchodom nového tisícročia, kedy bola konfrontovaná s faktom, že politická nestabilita v odľahlých krajinách, kam už pôsobnosť NATO nesiahala, môže mať negatívny dopad aj pre vnútorný priestor jej členských štátov. To sa naplno ukázalo počas teroristických útokov na New York a Washington v roku 2001, Madrid v roku 2004 a Londýn v roku 2005. Organizované teroristické hnutia a ich akcie si vyžiadali jednoznačnú reakciu NATO, ktorá počas operácie *Trvalá sloboda* v roku 2001 zvrhla vládu Talibanu v Afganistane. Vzápätí na základe rezolúcie 1386 začala v roku 2003 najväčšia operácia medzinárodného krízového manažmentu NATO v Afganistane – ISAF (Medzinárodné bezpečnostné a pomocné sily, angl. International Security Assistance Force).

Od nového milénia sa NATO orientovalo čoraz viac na obnovenie vzťahov s Ruskou federáciou. Od roku 2002 sú tieto bilaterálne vzťahy v rámci medzinárodného práva riadené prostredníctvom Rady NATO – Rusko. Jednou z ďalších priorít Aliancie je rozširovanie jej členskej základne, najmä z radov bývalých socialistických štátov. Do roku 2017 tak bolo integrovaných ďalších desať krajín: Albánsko, Bulharsko, Čierna Hora, Estónsko, Chorvátsko, Litva, Lotyšsko, Slovensko, Slovinsko a Rumunsko. V súčasnosti má NATO už 29 členských krajín. Medzinárodná spolupráca je jednou z hlavných úloh, ktoré si Aliancia vytýčila aj vo svojich moderných dejinách.

POZNÁMKY

1.2 Vnútorná štruktúra Severoatlantickej aliancie

Severoatlantická aliancia počas svojej takmer 70-ročnej existencie stála pred mnohými významnými úlohami a s každou novou úlohou a krízou sa muselo jej štruktúrne zázemie meniť a rozrastať. Organizačná štruktúra NATO sa delí na tri skupiny: vojenská, civilná a podriadené organizácie a agentúry.

Obrázok 2: Základná pracovná štruktúra Severoatlantickej aliancie

Hlavným riadiacim orgánom celej Aliancie je Severoatlantická Rada (angl. NAC – North Atlantic Council), ktorá má politické, výkonné a rozhodovacie právomoci a v jej kompetencii je prijímanie rozhodnutí NATO. V nej sú zastúpení delegáti jednotlivých členských krajín. Všetky rozhodnutia sa prijímajú na základe všeobecnej zhody a jednomyselného súhlasu. Princíp väčšiny hlasov tu neexistuje, pretože každý členský štát má rovnaké práva na vyjadrenie svojho názoru, aby sa tak mohol podieľať na jednotnom konsenze. Jedným z najdôležitejších mechanizmov pri rozhodovacom procese sú konzultácie. Ročne sa odohrá až šesťtisíc stretnutí jednotlivých národných delegácií a expertných skupín.

Ďalším pracovným orgánom je Skupina pre jadrové plánovanie (angl. NPG – Nuclear Planning Group). Jej hlavnou náplňou je zaoberanie sa otázkami týkajúcimi sa jadrových zbraní, ich rozmiestnenia, technického zabezpečenia, bezpečnosti, ochranou pred nimi, ich šírenia a kontroly. V tejto skupine sa schádzajú veľvyslanci a ministri obrany jednotlivých členských krajín.

Keďže NATO je predovšetkým vojenská organizácia, jej hlavnou zložkou je aj Vojenský výbor (angl. MC – Military Committee). Ide o najvyšší vojenský orgán Severoatlantickej aliancie, ktorý zároveň prepája politické rozhodovacie procesy a vojenskú štruktúru a to tým, že politickým orgánom odporúča jednotlivé bezpečnostné opatrenia. Jej členmi sú ministri obrany členských krajín. Pod tento výbor spadajú dve strategické veliteľstvá a to Veliteľstvo spojeneckých síl pre operácie (angl. ACO – Allied Command Operations), ktoré zabezpečuje organizáciu operácií celosvetovo

a Veliteľstvo spojeneckých síl pre transformáciu (angl. ACT – Allied Command Transformation), ktoré má na starosti výcvik jednotiek NATO.

Výkonným orgánom Vojenského výboru je Medzinárodný vojenský štáb (angl. IMS – International Military Staff), ktorý zabezpečuje, že všetky prijaté politicko-vojenské nariadenia a rozhodnutia budú prevedené do praxe. Pod Medzinárodný vojenský štáb spadá päť sekcií, ktoré zabezpečujú chod Vojenského výboru. Každá z nich má na starosti inú úlohu. Plánovacia a politická sekcia sa zameriava na obrannú politiku a strategické plánovanie, jednotky okamžitej reakcie a agendu zbraní hromadného ničenia. Operačná sekcia zabezpečuje vojenský manažment a vojensko-politické angažovanie Aliancie. Dialóg medzi jednotlivými skupinami a inštitúciami (ako napríklad Rada NATO – Rusko, Komisia NATO – Ukrajina, Partnerstvo za mier, atď.) má na starosti Sekcia spolupráce a regionálnej stability. Spravodajská divízia poskytuje ostatným sekciám informačnú činnosť a úzko spolupracuje so spravodajskými agentúrami členských štátov. A nakoniec Sekcia logistiky a zdrojov zabezpečuje logistiku, zdravotnú starostlivosť, výzbroj a aktivity výskumu a vývoja.

Poslednou skupinou v organizačných štruktúrach Aliancie sú podriadené organizácie a agentúry, ktoré zabezpečujú rozličné služby napomáhajúce aktivitám civilnej a vojenskej organizačnej zložky. Ide o aktivity ako komunikácia, meteorológia, veda a technika, činnosť akreditačných centier výnimočnosti alebo vzdelávanie a výcvik.

Nad týmito hlavnými štruktúrami stojí generálny tajomník NATO, ako jeho najvyšší predstaviteľ. Predsedá všetkým hlavným výborom, zodpovedá za usmerňovanie a presadzovanie konzultácií a rozhodnutí a tiež zabezpečuje ich realizáciu. Zároveň je tiež hlavným hovorcom Aliancie a riaditeľom jej Medzinárodného vojenského štábu. V súčasnosti túto funkciu zastáva Jens Stoltenberg.

2 SLOVENSKÁ REPUBLIKA AKO SÚČASŤ SEVEROATLANTICKEJ ALIANCIE

Snahy Slovenska o vstup do NATO začali ešte v čase, keď bolo súčasťou Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky. Po jej rozpade na samostatnú Českú a Slovenskú republiku 1. januára 1993 sa Slovensko zaradilo medzi krajiny Severoatlantickej rady pre spoluprácu (angl. NACC – North Atlantic Cooperation Council), ktorá vznikla práve ako fórum pre vzájomné politické konzultácie členov NATO a krajín bývalej Varšavskej zmluvy. Vytvorením tejto rady vyjadrila aj Aliancia podporu pre integráciu týchto krajín, vrátane Slovenska, do svojich radov. Všetky vlády od roku 1994 až do roku 2004 si stanovili členstvo v Aliancii za jednu z hlavných priorít. Tým sa začala cesta Slovenskej republiky do NATO.

2. 1 Cesta Slovenska do NATO

Po vzniku iniciatívy Partnerstva za mier (angl. Partnership for Peace) koncom januára 1994 bolo Slovensko medzi prvými krajinami, ktoré podpísali jeho Rámcový dokument, čím sa k nemu oficiálne pripojilo. Od pripojenia sa k iniciatíve

POZNÁMKY

Partnerstvo za mier Slovensko využívalo možnosti, ktoré Partnerstvo poskytovalo v naplnení programových cieľov vlády v obrannej a bezpečnostnej politike. V septembri 1994 zverejnila Aliancia Štúdiu o rozšírení NATO, ktorá ukázala, že rozširovanie Aliancie prispeje ku zvýšeniu stability a bezpečnosti nielen v regióne strednej a juhovýchodnej Európy, ale aj v celej euroatlantickej oblasti. Vychádzala z toho, že rozšírenie podporí demokratizujúce snahy v regióne, a to nielen v oblasti politickej a civilnej, ale aj v rámci kontroly ozbrojených síl. Zároveň sa posilní spolupráca medzi členskými krajinami, podporia sa susedské vzťahy, zvýši sa transparentnosť v obrannom plánovaní a vojenskom rozpočte, a tým sa umožní lepšie budovanie dôvery medzi jednotlivými štátmi.

Krajiny, ktoré žiadali o členstvo museli dokázať, že sú funkčnými demokraciami s trhovou ekonomikou, rešpektujúce ľudské práva a práva menšín. Mali sa tiež zaviazat' riešiť spory mierovou cestou s tým, že mali byť schopné a ochotné vojensky prispieť k bezpečnosti Aliancie. V novembri bol preto v rámci iniciatívy Partnerstvo za mier schválený individuálny program ako nástroj pre nadviazanie spolupráce a zapojenie sa do aktivít NATO. Slovensko sa tak zapojilo do individuálneho programu, čím sa mala dosiahnuť schopnosť spolupráce slovenských jednotiek, ktoré mali byť podriadené veleniu NATO.

24. mája 1997 sa uskutočnilo referendum o vstupe Slovenskej republiky do NATO. Bolo však neplatné, lebo účasť všetkých oprávnených voličov bola len 9,53 %. Na summite v Madride v júli 1997 bola prijatá rezolúcia, ktorou Aliancia pozvala do svojho spoločenstva Česko, Maďarsko a Poľsko. V roku 1999 sa konal aj Washingtonský summit, na ktorom sa Česko, Maďarsko a Poľsko stali oficiálne členmi Aliancie a Slovenská republika bola oficiálne zaradená na zoznam kandidátskych krajín. Zároveň tam bol vytvorený a prijatý Akčný plán členstva pre lepšiu prípravu kandidátskych krajín na členstvo v Aliancii. Na základe tohto celkového akčného plánu boli vytvorené aj individuálne národné plány prípravy na členstvo. Pre Slovensko bol vytvorený plán PRENAME (angl. PREparation for NATO Membership). Vďaka nemu sa mala dosiahnuť plnšia kompatibilita s požiadavkami NATO. Od tohto obdobia sa zlepšovala aj celková prestíž slovenských ozbrojených síl a to najmä vďaka spolupráci v mierových misiách pod velením medzinárodných organizácií. Slovensko tým jasne ukázalo, že nechce byť len pasívnym prijímateľom bezpečnosti, ale že je pripravené sa aktívne zapojiť do aktivít Aliancie.

S príchodom nového milénia sa razantne zvyšovali snahy celého parlamentu o integráciu do NATO. V septembri 2000 bola vytvorená poslanecká skupina pre rýchlu integráciu Slovenska do NATO. Jej vznik ukázal, že sa na pôde slovenského parlamentu podarilo dosiahnuť konsenzus a to naprieč celým politickým spektrom.

Na Pražskom summite v novembri 2002 tak mohlo Slovensko, spolu s ďalšími šiestimi krajinami, prijať pozvanie na prístupové rokovania o vstupe do Aliancie. Na prístupových rokovaní malo dokázať svoju pripravenosť stať sa jej zodpovedným členom. Spolu s Bulharskom, Estónskom, Litvou, Lotyšskom, Rumunskom a Slovinskom sa malo stať riadnym členom NATO, čím Aliancia chcela posilniť bez-

pečnosť v euroatlantickom priestore. V roku 2003 kandidátske štáty definitívne podpísali protokoly o prístúpení k Severoatlantickej zmluve. Nakoniec 29. marca 2004 odovzdala Národná rada SR prístupové protokoly, čím Slovenská republika oficiálne nadobudla členstvo v NATO. Dňa 2. apríla sa konal slávnostný ceremoniál prijatia za člena v ústredí Aliancie v Bruseli. Slovenská vlajka bola vztýčená po boku vlajok členov Aliancie.

POZNÁMKY

2. 2 Slovenská republika ako dôstojný a spoľahlivý člen NATO

Z členstva Slovenska v NATO vyplýva hneď niekoľko záväzkov. V prvom rade sa Slovensko, rovnako ako ostatné členské krajiny, zaviazalo dodržiavať Washingtonskú zmluvu, najmä jej piaty článok, ktorý hovorí o tom, že útok na jednu krajinu Aliancie je útokom na Alianciu ako celok. V súčasnej dobe sa však uplatňuje najmä úloha NATO pri zabezpečovaní mieru a stability vo svete a v boji proti medzinárodnému terorizmu. V rámci týchto aktivít sa Slovensko zaviazalo plniť všetky úlohy, ktoré z členstva vyplývajú, a teda aj poskytovanie vlastných ozbrojených síl na medzinárodné operácie NATO.

Príslušníci Ozbrojených síl SR sa zapájali do operácií NATO dokonca aj pred vstupom krajiny do Aliancie. Prvýkrát počas Kosovskej krízy v roku 1999, kedy najmä Albánsko zasiahla masívna vlna utečencov z Kosova. Aby Aliancia zabránila humanitárnej kríze, spustila operáciu Spojený prístav (angl. Allied Harbor, AFOR – Albania Force). V rámci nej sa poskytovala utečencom zdravotnícka, bezpečnostná, prepravná a technická pomoc. Slovensko vyslalo ženijnú jednotku so 40 príslušníkmi martinského práporu okamžitej reakcie a vojenskou technikou. V Albánsku zabezpečovali ubytovacie zariadenia pre utečencov a úpravu ciest. Po dvoch mesiacoch bola slovenská jednotka prevelená na operáciu do Kosova.

Operácia s označením KFOR (angl. Kosovo Force) mala za úlohu zastaviť boje medzi Kosovom a Srbskom a tým stabilizovať situáciu v regióne. Táto operácia dokázala, že NATO využije všetky prostriedky, aby zabránilo humanitárnej katastrofe. Slovenská ženijná jednotka pôsobila v Kosove od jej presunu z Albánska v septembri 1999 až do marca 2002. V roku 2002 bol na ich miesto vyslaný kontingent v počte 100 príslušníkov OS SR, ktorí mali na starosti hlavne zabezpečenie provinčnej srbsko-kosovskej hranice. Po vstupe Slovenskej republiky do NATO bola táto slovenská jednotka začlenená do Medzinárodného zoskupenia síl. Po tejto zmene mala na starosti prieskumnú činnosť. V Kosove sa vystriedalo viac ako 2 000 slovenských vojakov. Jednotky KFOR zostali v regióne aj po vyhlásení kosovskej nezávislosti v roku 2008.

Príslušníci Ozbrojených síl SR sa v roku 2004 zapojili aj do najväčšej operácie medzinárodného krízového manažmentu NATO – Medzinárodných bezpečnostných a pomocných síl (ISAF) v Afganistane. Opäť bola nasadená ženijná jednotka, ktorá bola americkým velením označená ako profesionálna, a ktorá tvorila základ úspechu každej misie. Výnimočnú úlohu našich ozbrojených síl v misii ISAF dokazuje aj to, že 65 príslušníkov OS SR bolo vyznamenaných medailou NATO v roku 2009 a päť príslušníkov v roku 2012. Od júna 2004 sa Slovenská republika podieľala aj na bojo-

POZNÁMKY

vých operáciách a zapájala sa aj do provinčných rekonštrukčných tímov. Do Afganistanu boli nasadené aj jednotky operačného výcvikového a styčného tímu, tímy na likvidáciu nevybuchutej munície a improvizovaných výbušných prostriedkov a prieskumné jednotky. Misia ISAF bola ukončená a rozpustená v decembri 2014. Niektoré jednotky, vrátane slovenských, však v Afganistane zostali až do súčasnosti ako súčasť misie Rozhodná podpora (ďalej len „RS“, angl. Resolut Support), ktorej úlohou je výcvik a podpora afganských národných bezpečnostných síl. V roku 2018 sa na misii RS zúčastnilo 35 príslušníkov OS SR.

Obrázok 3: 5. pluk špeciálneho určenia
(Zdroj: upload.wikimedia.org)

Operácie NATO svoju činnosť nezameriavajú len na riešenie konfliktov, ale tiež na rozvíjanie spolupráce. Od septembra 2017 začal napríklad v Kyjeve pôsobiť civilný expert Ministerstva obrany SR. V Bosne a Hercegovine pôsobí na misii Veliteľstva NATO Sarajevo jeden príslušník slovenských ozbrojených síl. Slovenskí vojaci sa vrátili aj do Iraku, kde v rámci vojenskej výcvikovej aktivity školia inštruktorov v oblasti odminovania a opráv sovietskej vojenskej techniky. Ich aktivita má pomôcť budovať moderné ozbrojené sily Iraku. Slovensko sa na stretnutí členských krajín v Bruseli v máji 2017 zaviazalo posilniť 150 vojakmi predsunutú prítomnosť NATO v Pobaltí. Táto misia trvá aj v súčasnosti. Ide o dôkaz podpory našich východných spojencov. Od ukončenia operácií ISAF sa Slovenská republika stále angažovala v akciách Aliancie, a to najmä podporných a vzdelávacích. Slovensko sa zúčastňuje tiež medzinárodných cvičení NATO. V roku 2018 sa na území Slovenskej republiky uskutočnilo cvičenie Slovenský štít. Bolo to jedno z najvýznamnejších vojenských cvičení v strednej Európe, ktorého sa zúčastnilo 1 250 slovenských vojakov a 250 vojakov Vyšegrádskej skupiny (Česko, Maďarsko, Poľsko) a Pozemných síl USA. Výcvik prebiehal v simulačnom centre Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši a v priestoroch Centra výcviku Lešť. Opäť sa tak potvrdilo, že Slovensko pomáha dotvárať a dobudovávať NATO. To sa ukázalo aj na informačnej kampani My sme NATO, ktorá bola na Slovensku spustená práve v roku 2017.

3 ZÁVER

POZNÁMKY

Pôsobenie Slovenskej republiky v Severoatlantickej aliancii sa dá zhrnúť jedine pozitívne. Ozbrojené sily SR sa aktívne zapájali do operácií a misií NATO, dokonca ešte pred oficiálnym vstupom Slovenska do Aliancie a v tomto trende pokračujú až do súčasnosti. Pripravenosť príslušníkov OS SR je na vysokej úrovni, čo dokazujú aj početné pozitívne hodnotenia a vyznamenania, ktoré boli slovenským vojakom udelené. Aj vďaka prítomnosti slovenských vojakov na jednotlivých operáciách sa dá zhodnotiť, že tieto misie skončili úspechom a spolupráca s ostatnými členskými krajinami bude i naďalej pokračovať v pozitívnom smere. Rovnako záväzky, ktoré priamo nevyplývajú z členstva v Aliancii, akými sú napríklad spolupráca na úrovni krajín V4 alebo s Pobaltskými krajinami dokazujú, že Slovensko si svoje miesto v NATO skutočne zaslúžilo. Pätnásťročné pôsobenie Slovenskej republiky v NATO ukázalo, že naša krajina je plnohodnotným partnerom ostatných členských krajín a svoje záväzky voči nim si bude plniť aj v budúcnosti.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

KLUČKA, P.: *Operácie NATO na podporu mieru pri riešení kríz*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši, 2015. 82 s.

LIČKOVÁ, V.: *Vojenské misie príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a Armády Českej republiky, ich ciele, plánovanie, zabezpečenie a možné riziká*. Košice : Vysoká škola bezpečnostného manažmentu v Košiciach, 2016. 86 s.

ONDRUŠ, M.: *Súčasná krízová operácia/misia NATO*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši, 2018. 56 s.

PETRŽALCOVÁ, M.: *Účasť ozbrojených síl SR na operáciách NATO*. Skalica : Stredoeurópska vysoká škola v Skalici, 2013. 63 s.

SIMON, J.: *NATO and the Czech & Slovak Republics: A Comparative Study in Civil-Military Relations*. Lanham : Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 2004. 307 s. ISBN 0-7425-2903-7.

What is NATO? [online]. NATO [cit. 2018-11-16]. Dostupné na internete: <<https://www.nato.int/nato-welcome/index.html>>.

NATO Organization [online]. NATO [cit. 2018-11-15]. Dostupné na internete: <<https://www.nato.int/cps/en/natohq/structure.htm>>.

Cesta Slovenska do NATO. [online]. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, 2015 [cit. 2018-11-15]. Dostupné na internete: <https://www.mzv.sk/zahranicna_politika/slovensko_v_nato-cesta_slovenska_do_nato>.

Vstup do NATO [online]. Ministerstvo obrany SR, 2004 [cit. 2018-11-15]. Dostupné na internete: <<http://www.mosr.sk/vstup-do-nato/?mnu=288>>.

POZNÁMKY**TÉMY NA VEDENIE ZÁVEREČNEJ DISKUSIE**

1. Vymenujte dôvody a príčiny vzniku NATO v 50. rokoch 20. storočia.
2. Vyjadrite svoj názor, či sa SR mala stať členom NATO v rovnakom čase ako ostatné krajiny V4.
3. Popíšte nutnosť zrušenia Varšavskej zmluvy pre integráciu krajín bývalého Východného bloku do NATO.
4. Definujte aktivity, ktoré plní SR ako plnohodnotný partner ostatných krajín NATO.
5. Charakterizujte výhody a nevýhody podpory bojových operácií NATO zo strany OS SR.